

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**Методичні рекомендації
щодо забезпечення самостійної роботи студентів
з дисципліни**

**“МЕТОДИ ЗБОРУ СОЦІОЛОГІЧНОЇ
ІНФОРМАЦІЇ”
(для бакалаврів)**

Київ

ДП «Видавничий дім «Персонал»

2010

Підготовлено доцентом кафедри соціології *А. О. Петренко-Лисак*

Затверджено на засіданні кафедри соціології (протокол № 10 від 05.06.08)

Схвалено Вченою Радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Петренко-Лисак А. О. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Методи збору соціологічної інформації” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — 28 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план дисципліни “Методи збору соціологічної інформації”, плани семінарсько-практичних занять. Теми контрольних, курсових робіт, методичні рекомендації щодо їх виконання, питання для самоконтролю, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2010
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2010

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс “Методи збору соціологічної інформації” є одним із основних у підготовці спеціалістів-соціологів. Він дає студентам фундаментальні знання про методи соціологічних досліджень та практичні навички з їх використання.

Мета курсу — набуття студентами знань щодо сутності та змісту основних методів збору соціологічної інформації, а також знань щодо їхнього місця та ролі у розвитку системи соціологічного знання.

Завдання — навчити студентів особливостям та специфіці основних методів збору соціологічної інформації як відповідної підсистеми соціологічної методології і однієї з основних структурних ланок соціологічної науки.

Засвоєння дисципліни сприятиме накопиченню у студентів відповідних базових знань, розширенню їх кругозору та впевненого використання набутих знань і практичних навичок в подальшому навчанні та в майбутній професійній діяльності.

Студенти, які успішно прослухали та працювали на семінарсько-практичних заняттях, повинні:

- 1) знати основні методи збору соціологічної інформації;
- 2) володіти базовою термінологією;
- 3) орієнтуватися в різноманітті сучасних методологічних підходів до вивчення соціальних явищ;
- 4) розуміти процеси, що відбуваються в межах соціальних та соціологічних досліджень;
- 5) вміти користуватися соціологічною методологією;
- 6) знати класифікацію соціологічних методів і давати їм правильні характеристики;
- 7) мати уявлення про сучасні методи та механізми досліджень, визначених специфікою досліджуваних сфер соціального життя.

Мати уявлення про:

- предмет, завдання, теоретичні та методологічні засади емпіричної соціології;
- сучасні та історичні погляди на особливості соціологічної методології;
- теоретико-методичні засади та особливості окремих методів;

Вміти:

- обирати відповідні до завдань дослідження наукові методи соціологічного дослідження;
- розмежувати окремі напрями дослідження суспільних явищ та процесів.

Форми організації самостійної роботи студентів та індивідуальної роботи з ними:

Форми самостійної та індивідуальної роботи студентів		Форми контролю	
<i>Позааудиторна робота</i>	<i>Індивідуальна робота з викладачем</i>	<i>Аудиторний контроль викладача</i>	<i>Самоконтроль студентів</i>
Підготовка до семінарсько-практичного заняття	Консультації: - індивідуальні; - групові (розгляд типових питань)	Програмований контроль: тести; усне опитування, обговорення	Тестування
Самостійне вивчення окремих тем	Консультації	Колоквіум Експрес-опитування	Тестування
Підготовка реферату	Узгодження плану і списку літературних джерел. Рецензування.	Захист (виступ)	Опитування
Написання контрольної роботи	Узгодження плану і списку літературних джерел.		Опитування
Курсова робота	Індивідуальні консультації. Рецензування.	Захист	Опитування
Робота з літературою за курсом	Співбесіда	Вибірковий	Оформлення тез (висновків)

Теоретико-методологічно курс пов'язаний з курсами “Вступ до спеціальності”, “Соціологічний практикум”, “Технології соціальних досліджень”, “Соціологічний аналіз документів”, “Організація та методи вибіркового дослідження”, “Організація роботи соціологічних служб”, галузевими соціологіями та навчальною і виробничою практикою студентів.

Курс розраховано на два семестри. Після першого має бути проміжний контроль — *залік*. Завершується навчальний курс складанням *екзамену*.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“МЕТОДИ ЗБОРУ СОЦІОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми	Кількість годин	
		Семінарсько-практичні заняття	Само-стійна робота
1	2	3	4
	Змістовий модуль I. Специфіка емпіричної (прикладної) соціології		
1	Прикладна соціологія та конкретне соціологічне дослідження	2	15
2	Методологічні засади практичної соціології	2	10
	Змістовий модуль II. Кількісні методи збору соціологічної інформації		
1	2	3	4
3	Соціологічний метод опитування: методика та техніка	2	15
4–5	Анкетування як різновид методу опитування	4	17
6	Інтерв'ю як різновид методу опитування	2	15
7	Поштове та телефонне опитування як різновиди методу опитування	2	10
8	Спостереження як соціологічний метод дослідження соціальної реальності	2	15
<i>Залік:</i>			20

9	Експеримент як метод соціологічного дослідження	2	10
10	Тестові процедури в соціологічних дослідженнях	2	10
Змістовий модуль III. Якісні методи збору соціологічної інформації			
11	Експертні оцінки як форма соціальної експертизи	2	5
12	Сфокусоване групове інтерв'ю	2	15
13	Методика дослідження малих груп та окремих осіб	2	20
14	Аналіз документальних джерел як метод соціологічного дослідження	2	15
15	Контент-аналіз документів	2	15
<i>Екзамен</i>			25
<i>Загалом:</i>		30	234
Разом годин: 324			

**ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКО-ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З
дисципліни
“МЕТОДИ ЗБОРУ СОЦІОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ”**

**Змістовий модуль I. Специфіка емпіричної (прикладної)
соціології**

Семінарсько-практичне заняття 1

Тема: Прикладна соціологія та конкретне соціологічне дослідження

План

1. Емпірична соціологія у структурі соціологічного знання.
2. Взаємозв'язок теоретичної та емпіричної соціології.
3. Сутність та складові методології прикладного дослідження.

Ключові визначення:

Конкретно-соціологічне дослідження — процес, в якому в єдності представлені теоретико-методологічно та емпірично рівні пізнання, наявним є діалектичний процес, в якому поєднуються дедуктивний

та індуктивний методи пізнання, що забезпечує цілісність пізнання й уявлень про соціальні явища.

Емпіричне соціологічне дослідження — нагромадження, збір фактичного матеріалу певної сфери соціальної реальності (на основі використання соціологічних методів дослідження) і його первинна обробка, включаючи і початковий рівень узагальнення, яке спрямоване на розв'язання конкретної соціальної проблеми.

Теоретичне соціологічне дослідження — глибоке узагальнення нагромадженого матеріалу в сфері соціального знання та отримання на цій основі нового знання про об'єкт пізнання.

Методологія — сукупність процесів вироблення соціологами абстрактного образу проблемної ситуації, що вивчається; сукупність дослідницьких процедур, техніки та методів, що включають засоби збору та обробки даних; система принципів наукового дослідження.

Тема рефератів:

- Соціологічне і соціальне дослідження.
- Теоретична та емпірична соціологія.
- Сутність соціологічної дослідницької методології.

Література [1–5; 8; 12; 15; 16; 19–21; 23–25; 27; 29; 32; 33]

Семінарсько-практичне заняття 2

Тема: Методологічні засади практичної соціології

План:

1. Нормативний підхід до планування та організації соціологічного дослідження.
2. Особливості методології якісного прикладного дослідження.
3. Теоретичні джерела якісних методів.
4. Проблема стратегій у якісній та кількісній методології.

Ключові визначення:

Соціологічне дослідження — система логічно послідовних методологічних, методичних і організаційно-технічних процедур, підпорядкованих меті отримати точні об'єктивні дані про соціальне явище чи процес, що вивчається.

Організація соціологічного дослідження — всебічне забезпечення підготовки та проведення соціологічного дослідження відповідно до вимог, що їх висувають до наукового дослідження.

Метод — спосіб одержання теоретичної або емпіричної інформації в процесі соціологічного дослідження та отримання нових знань про об'єкт вивчення.

Теми рефератів:

- Стратегія якісної методології дослідження.
- Стратегія кількісної методології дослідження.
- Методологія та метод в соціологічній дослідницькій практиці.

Література [1–4; 10; 12; 14; 17; 27; 29; 32; 33; 34; 71]

Змістовий модуль II. Кількісні методи збору соціологічної інформації

Семинарсько-практичне заняття 3

Тема: Соціологічний метод опитування: методика та техніка

План:

1. Суть методу опитування.
2. Види опитування.
3. Основні суперечності в опитуванні.
4. Предметна сфера опитування.

Ключове визначення:

Опитування — термін, що позначає процес отримання відомостей про досліджуваний об'єкт шляхом ведення діалогу (комунікації) між дослідником (чи його представником — людиною або спеціальним технічним пристроєм) та респондентом за допомогою формалізованих запитань та відповідей на них.

Теми рефератів:

- Опитування — метод збору соціальної інформації.
- Види опитувань.
- Стратегія наукового пошуку методом опитування.

Література [1; 6; 9; 21; 22; 33; 63; 64; 69]

Семінарсько-практичне заняття 4–5

Тема: Анкетування як різновид методу опитування

План:

1. Предметна сфера анкетування.
2. Методологія складання анкети.

Ключове визначення:

Анкетування — один з основних методів опитування у запитально-відповідальній формі організації комунікації та тексту.

Теми рефератів:

- Анкета — інструмент методу опитування.
- Стратегія використання методу анкетування.
- Запитання в соціологічній анкеті.

Література [1; 6; 7; 9; 11–13; 16; 18; 21–29; 33; 44]

Семінарсько-практичне заняття 6

Тема: Інтерв'ю як різновид методу опитування

План:

1. Предметна сфера інтерв'ювання.
2. Методологія складання опитувальника.
3. Методологія проведення інтерв'ю.

Ключове визначення:

Інтерв'ю — різновид соціологічного методу опитування, під час якого отримується інформація шляхом безпосереднього контакту між інтерв'юером та респондентом, коли інтерв'юер ставить ціле-спрямовані усні запитання до респондента.

Теми рефератів:

- Стратегія використання методу інтерв'ю в соціології.
- Опитувальник — інструмент методу інтерв'ю.
- Інтерв'юер та респондент.

Література [1; 3; 6; 9; 11; 16; 29; 47; 66; 69]

Семінарсько-практичне заняття 7

Тема: *Поштове та телефонне опитування як різновиди методу опитування*

План:

1. Предметна сфера поштового та телефонного опитування.
2. Методологія складання опитувальника для телефонного опитування.
3. Методологія складання анкети для поштового опитування.

Ключові визначення:

Поштове опитування — метод соціологічного опитування шляхом надсилання до респондента анкети поштою і відповідне поштове її повернення організаторам дослідження.

Телефонне опитування — метод опосередкованого опитування з використанням систем телефонного зв'язку.

CATI (computer assisted telephone interviewing) — комп'ютерна система телефонного опитування.

Теми рефератів:

- Стратегія використання поштового опитування в дослідницькій практиці.
- Стратегія використання телефонного опитування в дослідницькій практиці.
- Анкета в поштовому та опитувальник в телефонному опитуваннях.

Література [1; 6; 9; 32; 69; 86]

Семінарсько-практичне заняття 8

Тема: *Спостереження як соціологічний метод дослідження соціальної реальності*

План:

1. Методика застосування методу спостереження.
2. Програма, процедура та техніка методу спостереження.

Ключове визначення:

Спостереження — загальнонауковий метод емпіричного дослідження, суть якого полягає у планомірному цілеспрямованому сприй-

нятті явищ соціальної реальності, результати якого фіксуються дослідником за допомогою технічних засобів (кіно-, відео-, фотокамери, аудіозапису та іншої техніки) і перевіряються.

Теми рефератів:

- Стратегія використання методу спостереження в дослідницькій практиці.
- Інструментарій методу спостереження.
- Різновиди спостережень.

Література [1; 6; 11; 18; 37; 64; 65; 70]

Семінарсько-практичне заняття 9

Тема: *Експеримент як метод соціологічного дослідження*

План:

1. Предметна сфера методу експерименту в соціології.
2. Програма методу експерименту.

Ключове визначення:

Експеримент — загальнонауковий метод отримання в контрольованих і керованих умовах нового знання про зміну соціального об'єкта.

Теми рефератів:

- Стратегія використання експерименту в дослідницькій практиці.
- Методологія експериментального методу.
- Об'єкти та суб'єкти спостереження.

Література [1; 6; 11; 18; 29; 38; 46; 52; 53; 62; 64; 68]

Семінарсько-практичне заняття 10

Тема: *Тестові процедури в соціологічних дослідженнях*

План:

1. Предметна сфера використання методу тестування в соціологічному дослідженні.
2. Методологія складання тесту.

Ключове визначення:

Тести — метод вимірювання і оцінки різних якостей і станів індивіда, як короткочасне стандартизоване випробування, спрямоване на отримання інформації про наявність або ступінь вираження певної психічної якості індивіда.

Теми рефератів:

- Стратегія використання тестової методології в соціологічній дослідницькій практиці.
- Типи та види тестів.
- Процедура тестування.

Література [1; 6; 7; 11; 15; 36; 40; 49; 67; 85]

Змістовий модуль III. Якісні методи збору соціологічної інформації

Семінарсько-практичне заняття 11

Тема: Експертні оцінки як форма соціальної експертизи

План:

1. Предметна сфера використання експертних оцінок в соціологічному дослідженні.
2. Процедура відбору експертів.

Ключове визначення:

Експертне опитування — різновид соціологічного опитування, в ході якого респондентами виступають спеціалісти-експерти, які надають інформацію про проблему, що вивчається. Це різновид евристичних методів пізнання, за якого результат досягається через взаємодію декількох спеціалістів-експертів.

Теми рефератів:

- Стратегія використання експертних оцінок в дослідницькій практиці.
- Методологія підбору експертів.
- Інструментарій експертного опитування.

Література [1–3; 9; 19; 27; 33; 77; 81–83]

Семінарсько-практичне заняття 12

Тема: Сфокусоване групове інтерв'ю

План:

1. Предметна сфера застосування фокус-групового інтерв'ю в соціології.
2. Методологія складання сценарію фокус-групи.

Ключове визначення:

Сфокусоване групове інтерв'ю — якісний метод збору інформації, що ґрунтується не на чергуванні запитань інтерв'юера та відповідей респондента, а на дискусії між самими респондентами з приводу проблеми чи об'єкта, що вивчається.

Теми рефератів:

- Стратегія використання фокус-групових дискусій в соціологічній дослідницькій практиці.
- Структура фокус-групи.
- Сценарій (гайд) фокус-групової дискусії.

Література [1; 6; 11; 19; 41; 43; 54; 55]

Семінарсько-практичне заняття 13

Тема: Методика дослідження малих груп та окремих осіб

План:

1. Соціометрична процедура.
2. Предметна сфера застосування біографічного методу в соціологічному дослідженні.

Ключові визначення:

Соціометричний метод — метод опитування, націлений на виявлення міжособистісних відносин шляхом фіксації взаємних почуттів симпатії і неприязні серед членів групи.

Біографічний метод — метод вивчення соціальних суб'єктів через аналіз життєвого шляху особистості, яка вивчається.

Теми рефератів:

- Стратегія використання соціометрії в дослідницькій практиці.
- Соціоматриця та соціограма.

- Стратегія біографічного методу в соціологічній дослідницькій практиці.

Література [1; 6; 14; 17; 33; 42; 45; 50; 61]

Семінарсько-практичне заняття 14

Тема: *Аналіз документальних джерел як метод соціологічного дослідження*

План:

1. Предметна сфера застосування методу аналізу документальних джерел.
2. Методологія аналізу документальних джерел.

Ключове визначення:

Аналіз документів — метод дослідження в соціології, за якого отримується конкретне знання про соціальну реальність на основі інформації, зафіксованої в документах (протоколах, публікаціях, художніх творах тощо).

Теми рефератів:

- Стратегія використання аналізу документів у соціологічній дослідницькій практиці.
- Види та типи документів.
- Підсумковий звіт аналізу документів.

Література [1; 11; 18; 29; 33; 58; 60]

Семінарсько-практичне заняття 15

Тема: *Контент-аналіз документів*

План:

1. Предметна сфера застосування методу контент-аналізу в соціологічних дослідженнях.
2. Прийоми контент-аналізу.

Ключове визначення:

Контент-аналіз — формалізований метод якісно-кількісного аналізу текстів документів шляхом змістовної інтерпретації виявлених числових закономірностей з метою одержання об'єктивної, систематизованої й узагальненої інформації про соціальну реальність.

Теми рефератів:

- Стратегія використання контент-аналізу в соціологічній дослідницькій практиці.
- Методологія контент-аналізу.
- Звіт контент-аналітичного дослідження.

Література [1; 11; 18; 29; 33; 39; 58; 60]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Особливості організації прикладного дослідження в сучасних умовах.
2. Теоретичні джерела якісних методів соціології: суб'єктивна соціологія М. Вебера.
3. Теоретичні джерела якісних методів соціології: мікросоціологія Г. Зіммеля.
4. Теоретичні джерела якісних методів соціології: символічний інтеракціонізм Дж. Міда, Ю. Хабермаса, Х. Блюмера.
5. Теоретичні джерела якісних методів соціології: феноменологічна традиція П. Бергера, Т. Лукмана.
6. Теоретичні джерела якісних методів соціології: етнометодологія Г. Гарфінкеля.
7. Основи кількісних методів у соціології.
8. Логіка дій дослідника-соціолога.
9. Позиція дослідника при якісному підході у дослідницькій практиці.
10. Кількісне дослідження соціальних явищ і процесів.
11. Проблема вибору методу соціологічного дослідження.
12. Основи процедури опитувань.
13. Етико-професійні принципи і правила поведінки інтерв'юера.
14. Метод опитування.
15. Панельне дослідження.
16. Розробка інструментарію збирання соціологічної інформації.
17. Характеристики сприйняття інформації соціологом-дослідником.
18. Методика опитування за різних соціальних ситуацій.
19. Організація методу опитування.
20. Телефонне опитування.
21. Поштове опитування.
22. Проектування опитувального документа.

23. Бланк інтерв'ю: структура та вимоги до складання.
24. Метод спостереження.
25. Програма спостереження.
26. Підготовка спостерігача у соціологічному дослідженні.
27. Метод аналізу змісту документів.
28. Фокус-групове дослідження: історія методу.
29. Соціометричне дослідження.
30. Стратегія соціологічної методології.

ВКАЗІВКИ З ПРИВОДУ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ПРОГРАМНОГО МАТЕРІАЛУ ТА ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Основою оволодіння матеріалом програми з курсу є систематична, активна та самостійна робота студентів у вивченні навчальної, наукової, спеціальної літератури, розв'язанні ситуаційних завдань та задач із навчальних тем дисципліни, написанні доповідей і наукових повідомлень, виконанні контрольних робіт. Засвоєння матеріалу сприятиме розвитку індивідуальних умінь і здібностей слухачів у роботі з першоджерелами та підручниками.

Обираючи тему контрольної роботи, студент на власний розсуд опрацьовує одну або три із запропонованих у переліку тем, що викликало інтерес або пов'язана з практичною діяльністю студента, а також сприяє максимальному застосуванню знань та набуттю практичного досвіду. Одна тема обирається в разі великого обсягу знайденого матеріалу, три теми — в разі невеликих обсягів матеріалів на кожну окрему тему.

При підготовці відповідей на питання контрольної роботи студент повинен ознайомитись з навчальними посібниками, переліченими в списку літератури, а також самостійним пошуком літератури з відповідного питання. Необхідно знайти глави чи розділи, в яких міститься матеріал з конкретного питання та ретельно вивчити (прочитати, зрозуміти, законспектувати) його.

У контрольній роботі потрібно концентровано викласти основний зміст відповідей на поставлені питання та зробити стислий висновок.

Для підготовки відповідей потрібно вивчити не тільки навчальну літературу, але й першоджерела — твори соціологів. Підготовка контрольної роботи — не тільки конспектування навчальної літератури, а й творчий процес. Саме тому відповіді на питання повинні бути до-

силь повними, самостійними, відобразити рівень загальної культури та спеціальних знань автора.

Обсяг контрольної роботи — 8–12 сторінок друкованого тексту, відповідно вдвічі більше — рукописного. На початку роботи потрібно вказати тему, викласти план роботи, який відбиватиме структуру (чіткий порядок побудови тексту, зв'язок між окремими частинами).

Структура контрольної роботи має бути такою: титульний лист (назва навчального закладу, факультет; дисципліна, з якої виконується робота; варіант контрольного завдання; прізвище, ім'я та по батькові студента, який виконав контрольну роботу; прізвище, ім'я та по батькові викладача, який має перевірити контрольну роботу; місто та рік виконання роботи); план роботи; вступ (де викладена актуальність та основні положення обраної теми або тем, об'єкт і предмет аналізу); основна частина (основний зміст розглянутих питань); висновки; список використаної літератури (потрібно вказати навчальні посібники та додаткову літературу, використані для написання контрольної роботи).

Контрольна робота повинна бути виконана охайно, ретельно. Кожна відповідь починається з назви питання, закінчується коротеньким висновком. Кожен розділ починається з нової сторінки. Всі сторінки мають бути пронумеровані (крім першої — титульної).

ТЕМИ КУРСОВИХ РОБІТ

1. Сутність і зміст соціологічних досліджень.
2. Вплив методології та методів на достовірність результатів соціологічних досліджень.
3. Поняття надійності та валідності методів дослідження.
4. Поняття соціального факту.
5. Структура і функції програми соціального дослідження.
6. Проблема, об'єкт та предмет дослідження.
7. Порівняльна характеристика методів соціологічних досліджень.
8. Поняття документа в соціології.
9. Загальна характеристика методу аналізу документів.
10. Традиційний аналіз документів.
11. Біографічний метод в соціології.
12. Аналіз дискурсу.
13. Контент-аналіз документів.

14. Головні вимоги до категоріальної схеми контент-аналізу.
15. Забезпечення надійності результатів контент-аналізу.
16. Метод спостереження, його місце серед інших методів збирання соціологічної інформації.
17. Засоби реєстрації у методі спостереження.
18. Опитування як метод збирання соціологічної інформації.
19. Специфіка анкетування.
20. Індивідуальне та групове анкетування.
21. Інтерв'ю.
22. Типи питань та особливості їх використання.
23. Основні правила побудови опитувальника.
24. Поштове опитування.
25. Телефонне опитування.
26. Метод експертних оцінок.
27. Проблема відбору експертів у соціологічних дослідженнях.
28. Соціометричне опитування.
29. Специфіка обробки даних соціометричного опитування.
30. Експеримент в соціології.
31. Забезпечення валідності експерименту.
32. Головні вимоги до організації експерименту.
33. Тестові опитування.
34. Метод фокус-групового інтерв'ю.
35. Логічна правильність анкети.
36. Якісні методи в соціології.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Студент вибирає будь-яку із запропонованих тем або обирає її самостійно, обов'язково проконсультувавшись з викладачем.

Курсова робота — це перший досвід науково-навчальної роботи, тому треба дотримуватись певних правил підготовки, написання тексту та оформлення роботи. Перш за все слід зібрати й опанувати значний навчальний і теоретичний матеріал: навчальні посібники, в яких висвітлюється тема, твори видатних соціологів, які так чи інакше аналізували коло проблем, що посередньо пов'язані з темою, книги, монографії вітчизняних і закордонних вчених, які треба уважно прочитати, можливо, законспектувати.

Наступний етап — це вироблення плану роботи. Він обов'язково передбачає “Вступ”, “Основну частину” (у декілька пунктів — розділів, глав, параграфів тощо), “Висновки”, “Список літератури” та “Додатки” (за необхідності).

У “Вступі” необхідно довести актуальність чи значущість обраної теми, сформулювати мету та завдання роботи, стисло охарактеризувати джерела: твори соціологів, підручники, навчальні посібники та іншу наукову літературу.

Основна частина роботи має містити конкретну інформацію щодо змісту основних пунктів плану. Відповіді на завдання повинні бути повними, глибокими, послідовними.

У заключній частині треба зробити висновки, що стосуються роботи в цілому.

У бібліографії наводиться список використаних літературних джерел в алфавітному порядку: прізвище та ініціали автора, назва роботи, її вихідні дані.

У “Додатках” розміщується інформація (таблиці, малюнки, графіки тощо), що є ілюстративною, або допоміжною до викладеної у основному змісті роботи.

Курсова робота подається на кафедру на початку екзаменаційної сесії для одержання рецензії від керівника. Протягом екзаменаційної сесії відбувається захист роботи.

Курсова робота оформлюється за встановленими вимогами (див. *Сладкевич В. П.* Методичні рекомендації щодо підготовки та оформлення курсових робіт. — К.: МАУП, 1999. — 16 с.).

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Взаємозв'язок теоретичного та емпіричного рівнів соціологічної науки.
2. Функції прикладної соціології.
3. Емпірична соціологія у структурі соціологічного знання.
4. Сутність та складові методології прикладного дослідження.
5. Поняття “конкретне соціологічне дослідження”, його функції в системі соціологічного пізнання.
6. Позитивізм, феноменологія, герменевтика як методологічна основа формування кількісної та якісної парадигм.
7. Основні поняття “кількісної” парадигми: репрезентативність дослідження, соціальне вимірювання, емпіричні гіпотези, опе-

- раціональна інтерпретація, вибірка, формалізований інструментарій, первинні та вторинні дані, статистичне узагальнення.
8. Символічний інтеракціонізм, феноменологічна соціологія, етнометодологія, когнітивна соціологія як методологічна основа розвитку якісних процедур збору та аналізу соціальної інформації.
 9. Основні поняття “якісної” парадигми: фокус аналізу, надійність одиниці аналізу, дослідження дією, рефлексивність, інтроспекція, етнометодологічна індиферентність, культурна дистанція.
 10. Нормативний підхід до планування та організації соціологічного дослідження.
 11. Особливості методології якісного прикладного дослідження.
 12. Теоретичні джерела якісних методів.
 13. Проблема стратегій у якісній та кількісній методології.
 14. Кількісні методи соціологічного дослідження: загальна характеристика.
 15. Якісні методи соціологічного дослідження: загальна характеристика.
 16. Загальна характеристика опитування як методу отримання первинної інформації.
 17. Методологічні передумови, переваги та недоліки використання методу соціологічного опитування.
 18. Класифікація соціологічних опитувань.
 19. Принципи проектування інструментарію при використанні методу опитування в соціологічному дослідженні.
 20. Техніка складання опитувального листа. Види запитань.
 21. Основні суперечності в опитуванні.
 22. Предметна сфера опитування.
 23. Специфіка анкетування як методу збору первинної соціологічної інформації.
 24. Різновиди анкетного опитування. Переваги та недоліки анкетування.
 25. Етапи та процедури анкетування.
 26. Соціологічна анкета як основний інструмент опитування.
 27. Логічна та організаційна структура анкети, основні принципи та правила її проектування.
 28. Вступна частина анкети: пояснення цілей дослідження, виклад правил відповіді, гарантія анонімності.

29. Основна частина анкети: переведення програмних запитань у дослідницькі; проектування смислових блоків; побудова логічної схеми анкети.
30. Заключна частина анкети: основні вимоги до побудови “паспортички”.
31. Предметна сфера анкетування.
32. Специфіка інтерв'ювання як методу збору соціальної інформації.
33. Класифікація інтерв'ю.
34. Предметна сфера інтерв'ювання.
35. Методологія складання опитувальника.
36. Методологія проведення інтерв'ю.
37. Поштове опитування як різновид анкетування: переваги та недоліки.
38. Специфіка поштової анкети.
39. Пресове опитування. Його специфіка.
40. Предметна сфера поштового опитування.
41. Предметна сфера телефонного опитування.
42. Методологія складання опитувальника для телефонного опитування.
43. Методологія складання анкети для поштового опитування.
44. Спостереження як метод пізнання явищ соціальної дійсності.
45. Класифікація видів спостереження.
46. Основні поняття методу спостереження.
47. Методика застосування методу спостереження.
48. Програма, процедура та техніка методу спостереження.
49. Інструментарій спостереження.
50. Поняття соціального експерименту.
51. Експериментальний метод у гуманітарному пізнанні.
52. Вимоги до проведення експерименту.
53. Класифікація експериментів.
54. Предметна сфера методу експерименту в соціології.
55. Програма методу експерименту.
56. Експеримент і соціальна практика.
57. Поняття тесту. Роль тестування в соціологічному дослідженні.
58. Різновиди тестів.
59. Принципи створення тестових методик.
60. Вимоги до процедури тестування.

61. Предметна сфера використання методу тестування в соціологічному дослідженні.
62. Методологічне обґрунтування застосування методу експертної оцінки в соціологічному дослідженні, його функції та основне призначення.
63. Класифікація експертних методів.
3. Предметна сфера використання експертних оцінок в соціологічному дослідженні.
64. Процедура відбору експертів.
65. Процедура проведення експертного опитування.
66. Методи обробки експертних суджень.
67. Переваги, складності, типові недоліки в застосуванні експертних методів в соціології.
68. Поняття фокус-групи.
69. Різновиди фокус-групи (формалізована, напівформалізована, неформалізована).
70. Предметна сфера застосування фокус-групового інтерв'ю в соціології.
71. Методологія складання сценарію фокус-групи.
72. Групова дискусія як спосіб отримання соціальної інформації.
73. Структура групової дискусії.
74. Методи аналізу даних фокус-групи.
75. Формування біографічного методу.
76. Соціометричне опитування як спосіб вимірювання та аналізу міжособистісних відносин в малій соціальній групі.
77. Можливості застосування соціометрії в конкретному соціологічному дослідженні та його обмеження.
78. Процедура проведення соціометричного опитування.
79. Соціометрична процедура.
80. Предметна сфера застосування біографічного методу в соціологічному дослідженні.
81. Документи як джерело соціологічної інформації.
82. Поняття документа в соціології.
83. Класифікація документів.
84. Способи аналізу документів: традиційний та формалізований.
85. Предметна сфера застосування методу аналізу документальних джерел.
86. Методологія аналізу документальних джерел.

87. Предметна сфера застосування методу контент-аналізу в соціологічних дослідженнях.
88. Прийоми контент-аналізу.
89. Контент-аналіз як спосіб формалізованого аналізу документальних джерел.
90. Сутність контент-аналізу, його загальна характеристика, сильні та слабкі сторони.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Анурин В. Ф.* Эмпирическая социология. — М., 2003.
2. *Баскаков А. Я., Туленков Н. В.* Методология научного исследования. — К., 2002.
3. *Батыгин Г. С.* Лекции по методологии социологических исследований: Учебник. — М., 1995.
4. *Батыгин Г. С.* Обоснование научного вывода в прикладной социологии. — М., 1986.
5. *Беляева Л. А.* Эмпирическая социология в России и Восточной Европе: Учеб. пособие. — М., 2004.
6. *Воронов Ю. П.* Методы сбора информации в социологическом исследовании. — М., 1988.
7. *Гласе Дж., Стэнли Дж.* Статистические методы в педагогике и психологии. — М., 1976.
8. *Городяненко В. Г.* Социологический практикум. — К., 1999.
9. *Гречихин В. Г.* Лекции по методике и технике социологических исследований. — М., 1988.
10. *Девятко И. Ф.* Модели объяснения и логика социологического исследования. — М., 1996.
11. *Девятко И. Ф.* Методы социологического исследования. — Екатеринбург, 1998.
12. *Здравомыслов А. Г.* Методология и процедура социологического исследования. — М., 1969.
13. *Как провести социологическое исследование* / Под ред. М. К. Горшкова, Ф. Э. Шереги. — М., 1985.
14. *Ковалев Е. М., Штейнберг И. Е.* Качественные методы в полевых социологических исследованиях. — М., 1999.
15. *Кравченко А. И.* Прикладная социология и менеджмент. — М., 1994.

16. *Лекции по методике конкретных социальных исследований* / Под ред. Г. М. Андреевой. — М., 1978.
17. *Маслова О. М. Качественная и количественная социология* // Социология. — 1995. — № 5–6.
18. *Методы сбора информации в социологических исследованиях: В 2 кн.* — М., 1990.
19. *Михайлов С. Эмпирическое социологическое исследование.* — М., 1975.
20. *Основы прикладной социологии: Учебник* / Под ред. Ф. Э. Шереги, М. К. Горшкова. — М., 1996.
21. *Панина Н. Технология социологического исследования.* — К., 1998.
22. *Панина Н. В. Технологія соціологічного дослідження.* — К., 1996.
23. *Парникель Ю. Л. Прикладная социология.* — Псков, 1997.
24. *Практикум по прикладной социологии.* — М., 1987.
25. *Практическое пособие для социолога.* — М., 1991.
26. *Проектирование и организация выборочного социологического исследования.* — М., 1977.
27. *Процесс социального исследования.* — М., 1973.
28. *Пэнто Р., Гравитц М. Методы социальных наук.* — М.: Прогресс, 1972.
29. *Рабочая книга социолога.* — М., 1983.
30. *Чурилов Н. Н. Проектирование выборочного социологического исследования: Некоторые методологические и методические проблемы.* — К.: Наук. думка, 1986.
31. *Шаленко В. П. Программа социологического исследования.* — М., 1987.
32. *Ядов В. А. Социологическое исследование: методология, программа, методы.* — 2-е изд. — М., 1987.
33. *Ядов В. А. Стратегия социологического исследования. Описание, объяснение, понимание социальной реальности.* — М., 1999.

Додаткова

34. *Абельс Х. Романтика, феноменологическая социология и качественные социальные исследования* // Журн. социологии и социальной антропологии. — 1998. — № 1.

35. *Аберкромби Н., Хилл С., Тернер Б. С.* Социологический словарь: Пер. с англ. — 2-е изд., перераб. и доп. — М., 2004.
36. *Аванесов В. С.* Тесты в социологическом исследовании. — М., 1982.
37. *Айвазян С. Л., Староверов О. В.* Классификация многомерных наблюдений. — М., 1994.
38. *Алексеев А. Н.* Драматическая социология: эксперимент социолога-рабочего: В 2 кн. — М., 1997.
39. *Алексеев А. К* Контент-анализ, его задачи, объекты и средства // Труды КИИ культуры. — 1974. — Вып. 9.
40. *Анастаси А.* Психологическое тестирование. — М., 1982.
41. *Белановский С. А.* Метод фокус-групп. — М., 1996.
42. *Биографический* метод в изучении постсоциалистических обществ. — СПб., 1997.
43. *Богомолова Н. Н., Фоломеева Т. В.* Фокус-группы как метод социально-психологического исследования. — М., 1999.
44. *Бутенко К. А.* Анкетный опрос как общение социолога с респондентами. — М., 1989.
45. *Волков И. П.* Социометрические методы в социально-психологических исследованиях. — Л., 1970.
46. *Дружинин И. К.* Выборочное наблюдение и эксперимент. — М., 1977..
47. *Жабский М. И.* Принципы стандартизированного интервью // Социол. исслед. — 1985. — № 3.
48. *Кенкман П. О.* Лонгитюдное исследование: опыт и проблемы // Социол. исслед. — 1985. — № 3.
49. *Клайн П.* Справочное руководство по конструированию тестов. — К., 1994.
50. *Коломинский Я. Д.* Социометрия в социально-психологическом исследовании. Ее возможности и ограничения // Методология и методы социальной психологии. — М., 1977.
51. *Краткий* словарь по социологии. — М., 1988.
52. *Куприян А. П.* Проблема эксперимента в системе общественной практики. — М., 1981.
53. *Кэмбелл Д.* Модели экспериментов в социальной психологии и прикладных исследованиях. — М., 1989.
54. *Мельникова О. Т.* Фокус-группы в маркетинговом исследовании. — М., 2003.

55. Мертон Р., Фиске М., Кендалл П. Фокусированное интервью. — М., 1991.
56. *Методологические* и методические аспекты сравнительных социологических исследований. — М., 1984.
57. *Методологические* и методические проблемы контент-анализа в социологических исследованиях: В 2 кн. — М., 1982. — Кн. 2.
58. *Методы* анализа документов в социологических исследованиях: Сб. ст. — М., 1985.
59. *Методы* и технологии мониторинга социальной сферы региона. — М., 1998.
60. Молчанов В. И. Анализ документов, подлежащих статистической обработке // Социол. исслед. — 1991. — Вып. 7.
61. Морено Дж. Социометрия. — М., 1958.
62. Налимов В. В. Теория эксперимента. — М., 1971.
63. Ноэль Э. Массовые опросы. Введение в методику демоскопии. — М., 1993.
64. *Организационно-методические* проблемы опроса: Анализ документов. Наблюдение. Эксперимент. — М., 1897.
65. Петров Е. П. Метод наблюдения в социологических исследованиях // Социол. исслед. — 1995. — № 2.
66. Погосян Г. А. Метод интервью и достоверность социологической информации. — Ереван, 1985.
67. *Психологические* тесты / Под ред. Э. Р. Ахмеджанова. — М., 1996.
68. Раббот Б. С. Социальный эксперимент. — М., 1976.
69. Рукавишников В. О., Паниотто В. И., Чурилов Н. Н. Опросы населения. — М., 1984.
70. Рязских И. А. Опыт использования включенного наблюдения для изучения жизни производственного коллектива // Социол. исслед. — 1995. — № 3.
71. Семенова В. В. Качественные методы: введение в гуманистическую социологию. — М., 1998.
72. Скребец В. А. Психологическая диагностика. — К., 2001.
73. *Словарь* прикладной социологии. — М., 1989.
74. *Социологический* опрос. — М., 1992.
75. *Социологический* справочник / Под ред. В. И. Воловича. — К., 1990.
76. *Социология*: Словарь-справочник: В 4 т. / Под ред. Г. В. Осипова. — М., 1994.

77. *Соціальна експертиза в Україні: методологія, методика, досвід впровадження* / За ред. Ю. І. Саєнко. — К., 2000.
78. *Соціологія. Короткий енциклопедичний словник* / За ред. В. І. Воловича. — К., 1998.
79. *Справочник по прикладной статистике: В 2 т. / Пер. с англ.* — М., 1990.
80. *Статистический словарь.* — М., 1989.
81. *Шоцин П. Б.* Метод экспертных оценок. — М., 1987.
82. *Экспертные* методы прогнозирования. — М., 1985.
83. *Экспертные* оценки в социологических исследованиях / Под ред. С. Б. Крымского, Б. Б. Жилина, В. И. Паниотто. — К., 1990.
84. *Энциклопедический социологический словарь* / Под ред. Г. В. Осипова. — М., 1995.
85. *Энциклопедия психологических тестов.* Общение, лидерство, межличностные отношения. — М., 1997.
86. *Яковенко Ю. И., Паниотто В. И.* Почтовый опрос в социологическом исследовании. — К., 1988.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Методи збору соціологічної інформації”	4
Плани семінарсько-практичних занять з дисципліни “Методи збору соціологічної інформації”	6
Теми контрольних робіт	15
Вказівки з приводу самостійного вивчення програмного матеріалу та виконання контрольної роботи	16
Теми курсових робіт.....	17
Методичні рекомендації щодо виконання курсової роботи.....	18
Питання для самоконтролю.....	20
Список літератури.....	23

Відповідальний за випуск	<i>А. Д. Вегеренко</i>
Редактор	<i>О. М. Коваленко</i>
Комп’ютерне верстання	<i>І. О. Музика</i>

Зам. № ВКЦ-4253

Формат 60 84/16. Папір офсетний.
Друк ротатійний графаретний. Наклад 30 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*